

Agapé – szellemi partnerkapcsolat a házasságban

Minden házastársi kapcsolat visszavezethető egy *szellemi találkozásra*. Két sajátos módon fejlődő ember egy adott helyzetben felfigyel egymásra, partneri viszonyba kerülnek, és közös utat látván maguk előtt, egymásnak ajándékozzák értékeiket. Szellemi létsíkon, partneri viszonyban találkoztak, ezért közösségüket *szellemi partnerkapcsolatnak* nevezzük. Titokzatos szellemi áramkör alakul ki közöttük, amelynek ők a két pólusa. Ez az áramkör spontán módon hat, s mindkettőjüket mozgásba hozza és felmelegíti. A kezdeti időben az addigi életük során felhalmozott energiák biztosítják a tápláló feszültséget. Minél gazdagabb egyéniséggé formálták magukat a megelőző időben, annál erőteljesebb ez a boldogító áramkör. Ez az ismerkedés és a felfedezések kora.

Kár volna azonban a múltban felhalmozott energiákra hagyatkozni, és leállni a *személyiségfejlődéssel*. Sajnos ebbe a csapdába úgyszólván mindannyian beleesünk, s kénytelenek vagyunk a magunk kárán tanulni. Ebből vannak a kezdeti, s nem ritkán a későbbi krízisek, amikor már minden poénunkat ellőttük, és másodsor-harmadszor már unalmasak leszünk vele.

Az együttélés során erényeink mellett gyengeségeink, bűneink is napfényre kerülnek. Nemigen van más mód az egymás melletti kitartásra, mint hogy komolyan vesszük kimondott hűségigéretünket, az esküszavakat: „És hogy őt el-nem hagyom, semmiféle bajában. Isten engem úgy segítjen!”

Elfogadjuk egymást valóságosan, és elkezdjük újra feltölteni az akkumulátort. Ez történik a szellemi partnerkapcsolat jegyében. Ennek két jelentős fázisa van:

- a szellemi egység létrehozása,
- alkotó szellemi élet folyamatos gyakorlása.

A szellemi egység azt jelenti, hogy a házastársak közös nevezőre jutnak az őket érintő lényegi dolgokban, elvben és gyakorlatban egyaránt. Ez előfeltétele a közösen folytatott, alkotó szellemi életnek, hiszen egymás ellenére nem lehet élni. Groteszkké válik a házasság, ha csak kompromisszumok árán lehetséges akár a legnehezebb dolgokat is művelni benne. Tanúságtevő erejük van azonban a közösen vállalt feladatoknak, még akkor is, ha csak az egyik végzi, de a másik helyesli, támogatja és segíti benne. Ez a házastársi kapcsolat termékenysége, *a közösen szándékolt alkotás*.

Az egységteremtő munka kezdetben jelentős szellemi energiákat köt le. A kapcsolat akkor fejlődik jól, ha beindul egy oldódási folyamat, amelyben az addigi kettő feloldódik egy közös harmadikban, vagyis az egységteremtés egyre kevesebb energiát kíván, s helyette a szellemi erők az *alkotásban* integrálódnak, értve ezen a *jól funkcionáló családi közösséget, testvéri közösségek létrehozását és fenntartását, valamint a külvilág szolgálátát*, akár abban az értelemben is, hogy „egybeszeretjük az emberiséget”.

A sikeres alkotó, szellemi életnek *előfeltételei* vannak:

- közös imaélet
- rendszeres egyéni tanulás
- közös lelkipozíció
- azonos táplálkozó közösség

Imaélet

A házastársak találkozási előtti egyéni imaélet nem feltétlenül válik be közös imának, ezért meg kell keresni az új formát, amely mindkét fél épülését szolgálja. Ez gyakran igen fárasztó próbálkozás után sikerül, s mivel minden házasság egy sajátos univerzum, nem adható recept. Tény azonban, hogy *létezik az az imaforma, amely nekünk jó!* Hiszen hogyan lehetnénk mi képmása Istennek, ha közösen nem tudjuk megszólítani Őt? Ha pedig csak egy harmadik személlyel tudok közösen imádkozni, az egyenesen tragédia!

Szokták mondani, hogy az igazán jó ember élete folyamatos imádkozás. Ebben az értelemben hasznos lehet külön is imádkozni, hiszen a házastársak nincsenek mindig egy légtérben. A családjáért végzett munka általában más helyszíneken történik, s vannak egyéni feladatok is bőséggel. De a fenti tétel akkor is áll: *rendszeresen legyen ideje a közösen végzett imádságnak is*. Ha kisgyermek is vannak, a *családi közös imádság* időpontját és formáját is meg kell találni. Talán az esti órák a legalkalmasabbak erre, lefekvés előtt, végiggondolva a nap eseményeit, értékelve cselekedeteinket, megbánva a rosszat, elhatározni a jót. A házaspárnak is, a családnak is nagy feloldódás lehet Szent Pál apostol buzdítása: „*Ne nyugodjék le a nap a haragotok fölött*” (Ef 4,26)! Indulatok lehetnek, harag is ébredhet az ember szívében, de mindannyiunkhoz szól Pál apostol szava: „*Viseljétek el egymást szeretettel! Mert egy az Úr, egy a Test, egy a Lélek, egy az Isten, mindannyiunknak Atyja, aki minden fölött áll, mindent átjár és mindenben benne van*” (Ef 4,3-6)

Tanulás

„*Nemcsak kenyérrel él az ember*”, hanem szellemi táplálékkal, Isten ígéjének befogadásával is. Az egyéni önképzés nem luxus, hanem objektív szükséglet. Isten megelőlegezett barátsága csúfolódik meg mindazon nem kevesekben, akik mások hibája vagy a maguk lustasága miatt nem fogyasztanak szellemi táplálékot.

A házastársi kapcsolat éltető levegője *a szellemiség, az állandó megújulás, a szüntelen fejlődni tudás*.

Nyújtjuk-e egymásnak megújulás lehetőségét, biztosítjuk-e egymás számára az ehhez szükséges időt és nyugalmat? Van-e bennünk ambíció a tanulásra, szellemiségünk kibontakoztatására? Van-e izgalmas közös ügyünk, ami ébren tartja szellemiségünket? Vállalunk-e nagy feladatokat, amelyek felfokozzák és inspirálják tanulási kedvünket? Ha féltékenykedéseinkkel akadályozzuk egymás kibontakozását, közvetve magunknak is rosszat teszünk: társunk életének elmaradt gyümölcseitől a mi állunk is felkopik.

A házastársak szellemi megújulásának gyakorlati előnye is van: érdekesek, izgalmas személyiségek tudnak maradni egymás számára, s nap mint nap ezzel a tökéletesített egyéniségükkel hódítják meg a másikat, mindkettőjük örömeire. Még közelebb hozhat bennünket a közösen végzett szellemi munka tényleges gyümölcse: a *jól kialakított szülő-gyermek-család közösség*, egy közösen vezetett baráti, *testvéri közösség*, vagy bármilyen egyéb *szolgálat*. Az esetleges kudarcokat pedig könnyebben viselik ketten, mert van módjuk alaposan átbeszélgetni a problémákat, s új utakat keresni.

Ha e világi érvényesülésünk sincs meg tanulás nélkül, mennyivel inkább illik az Isten Országát, családi közösségünket s házasságunkat is tanulással megalapozni! Nem hiába mondja Jézus: „A világ fiai okosabbak a maguk nemében a világosság fiainál” (Lk 16,9). Bárcsak azzal az intenzitással építenénk Isten-képmás jövőnket, amellyel felkészülünk a felvételi vizsgákra!

A harmonikus házasság biztosítéka, hogy férj és feleség eredeti egyéniségek, érdekes személyiségek legyenek – ez pedig feltételezi *a rendszeres szellemi munkát*.

Közös lelkivezető

A jó lelkivezető korban, tudásban, élettapasztalatban és életteljesítményben előttünk jár, más súlycsoportba tartozik, valahol Isten és mi szintünk között helyezkedik el. Vezető és vezetett között kölcsönös megfelelésnek kell lennie. Ez a vezetett részéről elfogadást és bizalmat, a vezető részéről pedig rugalmasságot és színvonalasságot jelent.

Nem jó, ha a vezető alacsonyra teszi a mércét, „meghatódik” a vezetett életteljesítményétől: „Miért problémázol? Hisz te olyan jó vagy, máris túlteljesítetted a normát! Elég neked a magad családja és az állapotbeli kötelességeid teljesítése; jobb egy erős számár, mint egy beteg orozlán” stb. Persze lehet, hogy tudat alatt épp ilyen vezetőre vágyunk, s „arra tartjuk” őt, hogy megnyugtassa lelkiismeretünket, és áldását adja közepszerűségünkre.

Nem szerencsés a merev vezetés sem, amikor a vezető nincs tekintettel a vezetett szellemi szintjére, aktuális lehetőségeire és fejlődési irányultságaira.

A megfelelő lelki vezetőt tehát *keresni kell!* Olyat, akit egyéniségével és koncepciójával együtt el tudunk fogadni, s aki optimális mércét tud elénk állítani.

Újabbán szokás pszichológushoz vagy pszichoterapeutához fordulni egyéni lelki bajok, szorongások, megrázkódtatások, az emberekben és az életben való nagy csalódások „szakszerű kezelteése” céljából. Eltekintve az ilyen segítségkérés tekintélyes költségvonzatától, az Isten-képmásságra törekvő embernek nem ez az út adja a megoldást. Egyszerű szavakkal fogalmazva: a pszichológus páciense „kapni akar” valamit az élettől, a lelkivezető páciense pedig „adni akarja az életet”. Az egyik a „lelki összkomfortjára” törekszik, a másik „az élet szolgálatának nagyobb hatékonyságát” keresi. A lelkivezető nem egyszerűen „gyóntat és feloldoz”, hanem a „lélek gyakorlását” segíti elő a „másokért élni akaró és tanúságtévő életformára törekvő”, Istent kereső és Isten országát építeni akaró személy vagy házaspár számára, szinte nagyobb „szakértelemmel” és odaadással, mint egy fizetett pszichológus. Ebben az értelemben a „közösségi lelkivezetésnek” is van létjogosultsága és gyakorlati hasznossága. Megjegyezhetjük azt is, hogy a jó házasságban a férj és a feleség valamiképpen *kölcsönös lelkivezetői* is egymásnak.

A házastársak szellemi egysége és közös célokra irányuló tevékenysége mindazonáltal feltételezi a közös lelkivezetőt. Ha egy irányban akarunk fejlődni, akkor egyirányú húzóerőt kell kapnunk. Igen tisztességtelen lenne külön lelkivezetőkkel kijátszani egymást.

Másrészt problémáink túlnyomó többsége éppen közös életvezetésünkben, az egymásra hangolódás folyamatából s a közösen végzendő munkák koordinálásából fakad. Jobb ezeket nem külön-külön, hanem hármában megbeszélni, ahol férj és feleség a másik jelenlétében, a maga szemszögéből vázolhatja a problémát, s a lelkivezető kérdez, elmondja idevonatkozó élettapasztalatát, tippet ad a megoldásra, vagy „felkéri a feleket”,

javasoljanak nekik egy olyan megoldást, ami mindkettőjüknek jó, s ezután vagy áldását adja rá, vagy kimondja, hogy ebbe nem hajlandó belemenni.

Magától értetődik, hogy a lelkivezetés időigényes munka, legalább másfél-két órát igényel alkalmanként, s a hármában való találkozásoknak rendszereseknek, havi, vagy maximum kéthavonkénti gyakoriságúaknak kell lenniük.

A lelkivezető valójában közöttem és Isten között közvetít. A házastársamnak is Istent kell képviselnie számomra. Elképzelhetetlen, hogy Isten mást üzenjen a házastársamon, mint a lelkivezetőmon keresztül. Ha az információk tartalma eltér, akkor a vonalban van a hiba, vagyis lelkivezetőm és házastársam emberi esendőségében, s az én hozzájuk való viszonyulásomban. Ezért nemcsak ajánlatos közös lelkivezető választása, de szükségszerű is, részint a hibaforrások kiszűrése, részint az Isten szavának tisztázása, helyesebb megértése érdekében. Jézus szavai a lelkivezetésben fokozottan is érvényesülnek: „Ahol ketten-hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18,20).

Azonos táplálkozó közösség

Akik egy irányban akarnak fejlődni, közös értékrend szellemében kívánnak alkotó életformát élni, s az „egy szükségesben” akarnak termékenyvé válni, azoknak *ugyanabban a táplálkozó közösségben* célszerű tanulniuk. A házastársi egység kritériuma ez: közös részvétel és közös munka ugyanabban a közösségben. Jobb dolog inkább kevesebbre jutni, de közösen, mint kifutni magunkat a másik lemaradása árán. Fontosabb szellemi egységben maradni a házastársunkkal, mint egy másik közösségben lekörozníni őt. Lehetséges volna, hogy Isten országának építésében különb partnereket találók házastársammal, aki „csak” e világi életünkben partner a számomra? Lehet egyáltalán nagyobb célja az életnek, mint *vele együtt keresni Istent?* Amint feleségemért elhagytam szüleimet, úgy kell elhagynom őt egy méltóbb közösségért? Vajon így kellene érteni a Lk 18,28-30-at, miszerint „senki sem hagyja el otthonát, feleségét, testvéreit, szüleit, gyermekeit Isten Országáért, anélkül, hogy sokkal többet ne kapna ezen a világon, a másvilágon pedig az örök életet”?

A jó táplálkozó közösséget is keresni kell. A kritérium az, hogy mindkettőjüknek megfelelő legyen. Az egymással szellemi egységbe került házastársaknak azonban már nem olyan nehéz közös fellevő csoportot találniuk. Ha egy csoportban vannak, az termékenyen hat vissza szellemi egységükre is. A közös feladat mélyíti kapcsolatukat, s egy idő után éppen kettejük egysége hozhat létre új táplálékot a csoport többi tagja számára is.

A szellemi egység kialakulásának technikai feltétele a *rendszeres eszmecsere*, a naponkénti beszélgetés a házastársak között. Ezek részben kötetlen, részben *tematikus beszélgetések*, amelyek megfelelő időt és körülményeket igényelnek, szinte szertartásszerűen kell beiktatnunk azokat a napirendünkbe. Ajánlatos napi átlagban 30-40 percet beszélgetni. Ez teszt is lehet egyúttal: Vane mondanivalóm a házastársamnak? A „mi szavak nélkül is értjük egymást” hamis ideológia, amely a megüledettséget leplezi el.

A szellemi egységnek az ellentétje a *szálszakadás*. Igen jellemző, hogy megfelelő közhasználatú szavunk sincs ezekre a *kapcsolatmegszűnésekre*, mert a veszekedés már durvább formája az egység megtörésének. Vannak azonban észrevétlen, sokszor alig tudatosuló *szálszakadások*, amikor a másik közömbös, érdektelen lesz

számomra. Ilyenkor kikapcsolom a másik felé irányuló szeretetemet. Érdekes módon a másik érzékeny műszerként azonnal megérzi az úrt: – „Mi bajod?” – „Semmi!” Ismerős párbeszéd minden házasságban.

Rombolók ezek a szálszakadások, amelyeket csak a rendszeres imák és beszélgetések gyógyíthatnak. Van-e módszerünk a hibák, *szálszakadások* és veszekedések feldolgozására, korrigálására? Ha úgy tetszik, van-e *kibékülési technikánk*? Meg tudunk-e szólalni elsőnek? Kérhetjük-e magunkat, ha a másik erőt vesz magán, és kimondja a bűvös „Ne haragudj!” szót? Vagy még ráteszünk egy lapáttal: „Persze; érzed, hogy nincs igazad, azért akarsz békülni!” Elsőnek szólni, sőt elfogadni a békülékeny hangot, talán a legnagyobb dolog a házasságban! Ahogyan már idéztem: „Ne nyugodjék le a nap haragotok fölött (Ef 4,26)! Boldogok, akik ehhez tudják igazítani az életüket.

Szellemi termékenység – szellemi dinamizmus

A házastársi szeretetkapcsolatnak *közösségteremtő ereje van*: önmagához hasonló szeretetközösségek létrehozására és fenntartására törekszik. Szellemi impotenciája pedig önkritika: nincs mit szaporítani, nincs mit továbbadni, kétségei vannak önmaga szeretetének értékei felől.

A jól működő házasság termékenysége négy szinten valósul meg:

- önmaguk szeretetközössége – Isten-képmásosság,
- családi közösség – a gyermekek elfogadása, gyermeknevelés,
- testvéri leadó közösség – emberhalászás,
- szolgálat a rászorulóknak felé – karitás.

Az egységteremtő munka és a termékenység dinamikus kölcsönhatásban van egymással. Csak egységben lehet termékenyvé válni, a vállalkozások sikere viszont tovább mélyíti az egységet. Ha a házasság tápfeszültsége Isten, akkor az a két elem önmagát felfelé erősítő folyamatot hoz létre. Ilyen a fejlődő, mindig megújulni tudó, hatékony munkavégzésre képes házasság. Isten hiánya viszont romboló folyamatot eredményez: az egység megbomlása terméketlenné tesz, ez tovább gyengíti az egységet, mindez végül a kapcsolat széthullásához, vagy ami még rosszabb, a gyáván együtt maradáshoz, hidegháborúskodáshoz vezet. Az előbbi szöösszetétel félreérthető: nem az „inkább váljunk el” felszólítást kívánja sugallani, hanem hogy „legyünk bátrak visszatérni Istenhez” az együtt maradás érdekében.

Az Istenbe kapaszkodó házastársak számára élő remény az *egység és az alkotó életvitel* harmóniája.

Vincze Endre

Ez az írás egy 1981-ben készült, kétszer ilyen hosszú tanulmány részlete; eredeti címe: Nem múlik el a szerelem! Gondolatok a házasságról.

Évszázados hagyományok a Cserta család otthonában

Versekkel, népzenevel és táncal telve peregnék a hétköznapok a Cserta család életében, otthonában. A Pro Cultura-díjas familia az ősök szellemiségével átítatott házuk falai között látta vendégül munkatársainkat.

Évszázados hagyományoktól körülöngve, a dédszülők egykori otthonában üli körül a családi asztalt vasárnaponként a Cserta család. Négy felnőtt gyermekükből hárman már kirepültek, csak a fiatalabb fiú, Balázs lakik a szülőkkel. Cserta Gábor és felesége, Csertáné Bohn Judit Székesfehérvár-palotavárosi háza mégis tele van étellel és nyüzsgéssel. „Mostanában leginkább Balázs zenésztársai vendégeskednek nálunk” – meséli az édesanya. „Ha úgy alakulnak a fellépéseik, nálunk is alszanak. Együtt vacsorázunk, beszélgetünk. Ugy gondolom, az ember fiatalosabb is marad, ha megpróbálja megérteni a mostani ifjak gondjait, problémáit, és ha szükség van rá, segíti őket.” A gyerekek, unokák gyakran hét közben is beugranak, vasárnaponként pedig aki tud, náluk ebédel.

Tizenegyen az asztal körül

„Kezdetben hatan voltunk, mi és a négy gyerek. Most már tizenegyen ülünk körül a családi asztal vejeinkkel, unokáinkkal kibővülve” – büszkélkedik a családfő, Cserta Gábor. „De régebben is megszokottak voltak a nagy családi összejövetelek, feleségem nagynénje, nagybátyja is itt volt a nagyobb ünnepeken. Ha születésnapon gyűjtünk gyertyát, évtizedek óta a ’Serkenj fel, kegyes nép’ kezdetű dalt énekeljük el együtt. A legnagyobb unokánk, Dani már furulyázni is szokott hozzá. Igyekszünk tudatosan átadni a népi műveltséget a család legkisebb tagjainak is.” Négy gyermekükből eddig a két lány házasodott meg. Juditnak két kislánya született, Dani és Marci, ők már óvodába járnak. Kata pedig hét hónapja adott életet kisfiának, Kristófnak. Boldog nagymamaként Bohn Judit fontosnak tartja hangsúlyozni: igyekszik a háttérben maradvá segíteni lányait anyai hivatásuk kiteljesítésében. „A gyerekek neveléséért elsősorban ők a felelősek. Öröm azt látni,

hogy a kicsik személyiségének megfelelően, személyre szabottan igyekeznek betölteni anyai szerepüket, és azt is, hogy gyermeknevelésükben mennyire érezhetők a nyomai mindannak, amit édesanyjukként sikerült átadni nekik. Gyakran vigyázunk az unokákra, hogy a férjükkel kettesben is elmehessenek különböző programokra, sőt, ha úgy adódik, nálunk is alszanak a gyerekek.” Judit, Kata, Gábor és Balázs egykori gyerekszobája most is játékokkal zsúfolásig telve várja az újabb generációt.

Ősi székesfehérvári gyökerek

A család lelke, a családi tűzhely melegének őrzője az édesanya. Csertáné Bohn Judit különösen nagy ajándéknak tartja, hogy a mai napig is egykori szülőházában élhet, leszármazottait ide várhatja haza finom étellel, nagy szeretettel. „Édesanyámék heten voltak testvérek. Szüleimmel és öcsémmel ebben a házban éltünk. A születésnapokat, névnapokat mindig együtt töltöttük, annál a családnál, amelyben éppen volt az